

Quod si dissentiant, unum eliget pars recusans, alium adversarius ejus vel judex. Arbitrator vel arbitri intra competentem terminum videbunt de causa suspicionis; interim judex supersedebit in causa. Elapso autem congruo termino, judex poterit ultra procedere. Quod si duo sint arbitri, nec in unam sententiam conveniant, tertius eligitur arbitrator. Si exclusa fuerit suspicio, judex prosequetur cognitionem causæ. Qua autem in re animadverti debet sermonem hic esse de arbitratoribus juris, non autem de voluntariis. Eliguntur enim ex dispositione legis. Hinc ab eorum arbitrio potest interponi appellatio ad superiorem judicem, quoties gravamen verificetur. Si autem admissa fuerit suspicio ab arbitratoribus, hoc in casu judex sese abstinebit a prosecutione judicii, sed vel alteri ex consensu recusatoris committet causæ cognitionem, vel acta omnia judici superiori remittet, ut ipse procedat in causa.

52. Effectus propositæ recusationis est ut suspendat auctoritatem judicis, quoadusque non fuerit resoluta quæstio de suspitione objecta. Unde supersedere debet judex recusatus in cognitione quæstionis. *Cap. 41. h. t. §. fin.*

Utrum autem quæ interim aguntur a iudice, debeant eum totidem attentata haberi, non conveniunt Doctores. Sententia autem verior est horum actorum valorem pendere a decisione, quæ feratur in causa suspicionis. Unde probata suspitione, acta post recusationis petitionem uti totidem attentata habenda sunt.

53. II°. *De Relationibus.* Relatio est iudicis inferioris in causa de jure dubitantis consultatio missa ad principem, ut sciat quid in iudicando sequi debeat.

Dicitur *de jure.* Quando enim jus est revera dubium, iudex non potest officium suum interponere, sed authentica interpretatio a principe expectanda est; ejus enim est jura interpretari, cujus est condere *l. ult. C. De Legib.* Quare relatio non includit translationem totius causæ ad superiorem, sed consultatio directe respicit punctum juris dubii resolvendi. Si autem iudex de quæstione facti dubitet, non quidem superiorem consulere sed per seipsum rem in tuto ponere debet, *l. Eum. 73. §. Judicibus ff. De Judiciis.*

54. Effectus relationis est ut suspendatur jurisdictio iudicis inferioris quoadusque responsum a Principe datum fuerit. Hinc relatio induit naturam appellationis. *l. Ex illa 13. Cod. h. t. et Cap. Licet 5. De Officio Leg.* Ut vero relatio sit juridica et effectum suspensionis actorum producat, debet fieri auditis et con-

sentientibus partibus. Ipsis ergo iudex tradere debet exemplar relationis ad Principem, secus fides illi non adhibetur. *Cap. 68. h. t.*

Olim relationes frequentes erant, et argumentum hujus frequentis consultationis habetur in *tit. Cod. De Relat.* Sed cognitum est lites nimium protrahi, cum post longas discussiones, quæstio juris referri debeat ad Principem. Quare Justinianus in Nov. 125 decrevit ut Iudices omissis relationibus, causas juxta proprium prudentem sentiendi modum judicarent, partes vero possent ad remedium appellationis confugere, quatenus gravamen se passas esse putarent.

Hodie insuper ordinarie loquendo relatio in desuetudinem abiit, præsertim quia per leges et declarationes authenticas puncta juris dubia explicata satis fuere. Sed hoc non prohibet quominus super aliquo dubio juris superveniente legislator in societate interrogetur.

TITULUS XXIX.

De Clericis Peregrinantibus.

1. Quamvis rubrica solummodo clericos nominet, tamen ex verbis dispositionis Pontificis in *cap. un. h. t.* privilegium in titulo concessum, ob paritatem rationis ad laicos etiam extenditur. Hoc privilegio fit, ut tum clerici tum laici ad S. Sedem peregrinantes gaudeant privilegio appellantium, ita ut ipsi et eorum jura censeantur esse sub protectione Apostolicæ Sedis. Quare post titulum de Appellationibus titulus præsens subnectitur. Hinc ex hoc privilegio fit ut peregrinantibus et iter arripientibus ad Apostolicam Sedem vel pro causa introducenda, vel pro appellatione prosequenda, licet se suaque jura eidem Sedi expresse non commendaverint, omnia tamen integra servanda sint, et si ablata fuerint, sint restituenda. Aliis verbis: Peregrinantes ad Sedem Apostolicam ipsi cum suis juribus et rebus esse censentur sub protectione ejusdem Sedis, ita ut contra ipsos nihil sit innovandum. Unde quidquid post arreptum iter romanum peregrinanti per iudicem, fuerit ablatum vel mutatum fuerit in præjudicium ejusdem, debeat considerari eum attentatum, et proinde restitui et revocari. *Cap. un. h. t.* Peregrinantes hujusmodi dicti sunt *Romipetæ.*

2. Ut vero privilegium hujusmodi valorem juridicum obtineat, necessariæ sunt quædam conditiones. Et quidem si ad quæstionem

instituendam peregrinatio fiat, necesse est, ut peregrinatio suscipiatur, antequam ille qui iter est aggressurus, citatione a legitimo iudice præveniatur. Nam qui est citatione iudicis præventus, debet coram eodem comparere *Cap. 9. De Appellat.* Scilicet requiritur a) ut res adhuc sit integra, b) ut iter aggressurus non cognoscat rescriptum Apostolicum, quod forte pro causæ cognitione et definitione obtinuerit pars adversa. Qui enim post notitiam hujusmodi descripti iter romanum aggreditur, dolo agere videtur. *Cap. 15. De Appell.*

Quod si peregrinatio fiat ad appellationem proponendam contra iudicis sententiam vel contra gravamen illatum, iter assumendum est intra decem dies a lata sententia vel gravamine a iudice illato, et iter hujusmodi denunciandum est iudici, qui dedit sententiam vel gravamen intulit. Ratio est quia iter arripiens ad Apostolicam Sedem, juxta *cap. 32. De Appell.* censetur ipso facto appellasse, et per consequens servandæ sunt conditiones necessariæ appellationis.

3. De privilegio exposito agit Constitutio Eugenii IV., quæ refertur *sub. n. 3. in tit. de Privileg. inter extravag. commun.* In hac constitutione 1°) sub pœna nullitatis actorum Eugenius inhibet ordinariis quibuscumque locorum, et eorum commissariis ne contra officiales S. Sedis in obsequiis ejusdem existentes, et quoscumque alios pro suis et eorum causis vel negotiis prosequendis ad Sedem Apostolicam venientes, et durante necessitate penes eandem commorantes, et ab eadem recedentes procedere, aut in eos excommunicationis, suspensionis et interdicti, aut privationis officiorum et beneficiorum, seu quamvis aliam sententiam promulgare præsumant. 2°) Eugenius statuit pœnam excommunicationis latæ sententiæ et Romano Pontifici reservatam contra ordinarios, officiales, et delegatos eorum, qui officiales Romanæ Curia, et illos, qui accedunt ad Sanctam Sedem et Romæ morantur pro suis expediendis negotiis, privant dignitatibus aut beneficiis, vel privatos declarant. Eandem pœnam excommunicationis decernit Eugenius adversus illos qui dignitates aut qui beneficia hujusmodi acceptant.

4. Huic Constitutioni derogatum est expresse a Concilio Tridentino, quoad Parochos illosque omnes, qui beneficium obtinentes cum cura animarum, non observant legem residentia. Concilium enim Tridentinum in *cap. 1. Sess. 23. De Ref.* statuit, posse Epi-

scopum contra istos omnes citatos etiam solum per edictum et contra contumaces procedere per censuras ecclesiasticas, sequestrationes et subtractiones fructuum, et alia remedia usque ad privationem beneficii, nec executionem hanc posse suspendi quolibet privilegio, aut appellatione vel inhibitione etiam in Curia Romana vel vigore Eugeniae Constitutionis.

Pœna excommunicationis, de qua in secunda parte Constitutionis Eugeniae, non est renovata in Constitutione 'Apostolicæ Sedis'. Ideoque ea amplius non viget.

Ad tituli materiam complendam addenda est dispositio *Bullæ Cœnæ. in §. 9. et 10,* qua innovatur et ampliatur *can. 22. Si quis Romipetas caus. 24. q. 3.* et statuitur pœna excommunicationis Pontifici reservatæ contra afferentes documentum Romipetis, aliisque ad Curiam Romanam accedentibus, vel ibi commorantibus, vel inde recedentibus. De hac autem censura tacet Constitutio 'Apostolicæ Sedis' et per consequens est abrogata.

TITULUS XXX.

De Confirmatione utili vel inutili.

1. Quoniam sententiæ iudicum possunt confirmari a superiore, ultimo loco ponitur titulus de Confirmatione.

Confirmatio juxta leges accipitur pro actu jurisdictionis; hinc nonnisi a personis potest perfici, quæ auctoritate in societate gaudent; et privatae personæ potius approbare dicuntur aliquem actum quam confirmare.

Confirmatio communiter definitur 'Juris prius habiti seu quæsi per legitimum Superiorem facta corroboratio'. Confirmatio superioris non solum potest pro objecto habere actum, vel privilegium, vel contractum, vel transactionem, sed etiam decretum, sententiam, statutum, vel aliam dispositionem inferioris. Hinc confirmatur electio, confirmatur statutum capitulare aut synodale.

2. Duplex solet distingui confirmatio: alia nempe fieri dicitur *in forma communi,* alia *in forma speciali.* Prior, quæ appellatur etiam simplex, fit, quando superior absque prævio aliquo formali examine causæ, sed habita solum generica cognitione rei, statutum, actum vel contractum ab inferiore gestum confirmat in eo statu, in quo antea fuit. Unde plene instructus non præsumitur superior

de vero rerum statu. Adeoque confirmatio hujusmodi inclusam habet conditionem: 'Si actus vel contractus antea valuerit' *Arg. cap. 1. et 2. h. t.* Hinc confirmatio hujusmodi totam sese refert ad primum statum et positionem actus vel contractus, nec qui nullus fuit ab initio, ab eadem confirmatione vires suscipit.

3. Confirmatio in forma specifica, quæ etiam dicitur *ex certa scientia*, fit cum perfecta notitia negotii, et cognitione causæ. Hinc superior hanc confirmationem concedit absolute, ita ut si res antea non valuit, censeatur veluti nova concessio auctoritate superioris firmata. Quare confirmatio ex certa scientia actui revera novum jus addit, illumque firmat, si forsitan fuit invalidus. *Cap. 1. De Transact. et communis DD. cum gl. fin. in id. cap.* Hinc si aliquid statutum ex gr. Capituli vel Cleri diocesanis confirmatum fuerit a Summo Pontifice in forma specifica, vim habet derogandi etiam juri communi. Ita Card. De Luca *De Judic. Part. I. Disc. XXXV. n. 62. seq.* Statutum enim ita probatum habetur ceu dispositio Summi Pontificis quoad locum determinatum.

De confirmatione vero in forma communi hoc tenendum est, inutilem eam prorsus non esse; nam saltem superioris nomen, et aliquam auctoritativam recognitionem refert. Hinc juxta *cap. 15. de Elect.* confirmatio in forma communi tribuit electo jus administrandi diocesim. Verum in genere confirmatio hujusmodi parum valet, uti notat *gl. in cap. 1. h. t. v. Confirmationem.*

4. Quæritur quomodo cognoscatur utrum confirmatio facta fuerit in forma speciali, aut solum fuerit simplex confirmatio, id est in forma communi.

Ut habeatur confirmatio in forma speciali, necesse est, ut appareat, principem omnia novisse, et examen quoad omnia instituisse, adeo ut princeps in confirmatione edenda videatur egisse de plenitudine potestatis suæ cum plena cognitione causæ. Quare debent haberi signa et argumenta ex quibus inferatur, principem omnia cognovisse.

Argumenta hæc habentur: 1º) Si princeps expresse se processisse declaret ex certa scientia. Principi enim de facto suo testimonium ferenti credendum est. *Clem. un. de probat.* 2º) Si princeps dicat se in confirmatione procedere de plenitudine potestatis. 3º) Si dicat se per confirmationem supplere quoscumque defectus, sive juris sive facti, quemadmodum si expresse velit, suam confirmationem valere debere, non obstante quacumque lege vel

consuetudine in contrarium. 4º) Deduci etiam potest confirmatio in forma specifica ex insertione actorum seu instrumenti vel privilegii confirmati in ipsis litteris confirmationis. Nam ideo hanc insertionem fecisse videtur princeps, ut indicet se omnia perpensis. *Cap. 8. h. t.* Ita etiam præsumitur confirmatio in forma specifica si constiterit præcessisse diligens examen præsertim in aliqua Sacra Congregatione, ita ut appareat Summum Pontificem cum plena cognitione causæ confirmationem dedisse. Hæc theoria exhibetur a Card. De Luca in loc. cit.

5. Quid vero si dubitari possit de natura confirmationis?

Profecto præsumi non potest confirmatio specifica; nam certa scientia cum sit res facti, non præsumitur, sed vel debet ipse princeps declarare se processisse ex certa scientia, *Cap. 1. De Const. in VIº et cap. 23. De Præb. in VIº* vel ex aliis adjunctis constare debet de plena cognitione habita a principe, ceu expositum superius est. Hæc sententia communior est doctorum contra Abbas *Comment. in cap. 7. n. 5. h. t.* aliosque paucos doctores. Unde quando confirmatio in forma specifica invocatur ad proprium jus tuendum, ea probanda est. Perseverante autem dubio, præsumptio militat potius pro confirmatione in forma communi; præsumitur enim princeps confirmare actum, juxta modum, quo potest de jure communi, non autem de plenitudine potestatis. Modus enim procedendi de plenitudine potestatis est extraordinarius et servatur necessitate cogente vel ob rationem magni momenti non prævisam. Quare regulariter et nisi aliter significaverit, princeps præsumitur confirmationem actui concedere in forma communi. Accedit alia ratio. Etenim confirmatio per se consideratur uti qualitas quæ accedere non potest alicui subjecto quod non existat, sed solummodo majus robur superaddit actui in suo valore juridico existenti.

6. Hæc autem interpretatio confirmationis a fortiori valet, si ex ea tertii præjudicium sequatur. Præjudicium enim tertii nunquam præsumitur, princeps enim præsumitur constante voluntate æqualitatem inter subditos servare velle. Ita inter alios docet Card. De Luca, *De Præmin. Part. II. Disc. 41. n. 5.* ubi scribit 'Cum sit principium absolutum in specie, quod confirmatio principis intelligatur sine præjudicio tertii'. Concordat Pignatelli *tom. X. Consult. 107.* ubi ita concludit 'Propterea Doctores asserunt, improprianda esse verba dispositionis principis, ne contineant tertii

præjudicium'. Hæc theoria firmatur dispositione *cap. Super eo 15. De Off. et Potestat. Jud. Deleg.*

7. **De Confirmatione inutili.** Confirmatio utilis ea est, quæ valorem juridicum obtinet, in qua proinde iudex inferior non potest sententiam ferre, neque eidem contravenire *cap. 1. et cap. 2. h. t.* Confirmatio vero inutilis ea est, quæ non valet.

Confirmatio simplex non valet, quoties actus, cui accedit, invalide positus fuerat. Dantur vero etiam casus in quibus ipsa confirmatio in forma specifica non habet suum juridicum valorem. Et 1°) confirmatio hujusmodi non habet virtutem tribuendi valorem juridicum actui de se irriti, si actus laboret defectu indispensabili, vel si defectus possit utique dispensari, sed non soleat a superiore dispensari. Extraordinaria enim non præsumuntur; sed in confirmatione mentio facienda esset dispensationis defectus hujusmodi.

2°) Si defectus non possit suppleri a principe, nisi cum præjudicio tertii. Hoc enim in casu princeps non præsumitur voluisse confirmare actum, sed ut valeat confirmatio, necessaria est mentio præjudicii tertii personæ, cui princeps ob graves causas voluerit derogare.

3°) Clausula ex certa scientia vel alia æquivalens nihil operatur in iis quæ princeps ignorasse præsumitur, quemadmodum sunt res facti ex gr. statuta et consuetudines locorum, privilegia, etc. quibus per concessionem seu per rescriptum contrarium posteriorem derogasse non censetur, nisi de eisdem mentionem fecerit.

8. Profecto si in confirmatione concessa a principe facta fuerit expressa mentio de privilegio, quod intendit abrogare, illud licet fuerit concessum sub clausulis amplissimis, censetur esse comprehensum in dispositione principis, et proinde censetur esse abrogatum. Quid vero, si expressa mentio privilegii contrarii facta non fuerit? In ista hypothesi clausulæ, quæ solent adhiberi in Romana Curia præ oculis habendæ sunt. 1^a. generalis est 'Contrariis quibuscumque non obstantibus'. Hæc est communissima et adhiberi solet in omnibus ferme rescriptis, decretis, constitutionibus; quare, ut mihi videtur, hæc clausula habet sensum generalem, et adhibetur ad legem seu decretum in tuto collocandum. Quare ipsa non habet extensionem majorem, quam habet ipsa dispositio legis. Atqui juxta *cap. 1. de Const. in VI°.* statuta et privilegia particularia, cum sint facti et in facto consistant, potest Romanus Pontifex probabiliter ea ignorare, ac proinde non intelligitur in aliquo ex iisdem derogare velle, nisi expresse de ipsis caveat.

Ergo posita clausula generali, privilegia non censentur abrogari. Ratio autem juridica est; quia sublatis ob privilegia aliquibus casibus particularibus, nihilominus dispositio generalis optime sustinetur, nec redditur frustranea voluntas principis, ad quem effectum evitandum clausula hæc apponi solet.

9. Quid si alia clausula adhibita fuit 'privilegiis contrariis non obstantibus'? Hæc clausula posita in concessione seu decreto Pontificis abrogat privilegia quæ non sunt clausa in corpore juris, sed quæ derivant ex concessione peculiari. Quod si huic clausulæ adjectum fuit relativum *quibuscumque*, ea in genere privilegia omnia comprehendit, imo etiam casus improprios, et extendit dispositionem Pontificis etiam ad extraneos, qui ceteroquin comprehensi non essent in illa dispositione. Ita sentit Barbosa *De clausulis clausula 83. h. t. n. 1. et in tract. De dictionibus usu frequentioribus dictione 317. n. 3. et 9.* Concordat S. Rota Romana *Recentiorum decis. 57. p. 4. tom. 2. n. 10.* Igitur per istam clausulam censentur in genere abrogata omnia privilegia antea concessa, quæ obstent actuali dispositioni Pontificis. Verum juxta stylum Curie Romanæ dantur quædam specialissimi generis privilegia, quæ non censentur comprehensa sub formula generali derogatoria licet amplissimis verbis concepta sit, ut est illa de qua agimus.

Hæc privilegia sunt 1°) quæ conceduntur sub clausulis derogatoriis derogatarum, id est cum derogatione earum dispositionum, quæ in posterum edantur contra privilegium, seu quæ conceduntur cum derogatione ad alias futuras et contrarias derogationes; quo in casu derogatoriæ dicuntur *prægnantes*. Cf. Pignatelli *tom. 10. consult. 107. n. 6.* Barbosa *De clausulis. Clausula 41. n. 7.*

2°) Sub clausula illa amplissima non comprehenduntur privilegia quæ fuerint concessa cum clausulis derogatoriis, quæ dicuntur *restitutoriæ*, ita ut privilegium quod hic et nunc conceditur, si deinde contrariam habeant dispositionem Pontificis, censeantur in pristinum restitui, et reviviscere quasi de novo concederentur. Porro quoad ista specialissima privilegia DD. tradunt, ea abrogari tantum posse dupliciter:

a) Si in literis Pontificis posterioribus adhibeatur clausula 'quorum tenores' i. e. si Pontifex dicat 'non obstantibus privilegiis quibuscumque contrariis, quorum tenores hic pro expressis habeantur'. Hæc clausula est amplissima præ omnibus, quæ solent in Curia Rom. adhiberi, et exprimit decisam voluntatem Pontificis,

abrogandi quodcumque contrarium privilegium. Et quidem idem dicendum est de contrario statuto, decreto, vel concessione etc., si in litteris Apostolicis posterioribus dicatur 'non obstantibus statuto decreto, etc. quorum tenores etc.

b) Si in litteris Pontificis posterioribus de ipsis privilegiis mentio specialis reperiatur.

4°) Confirmationes inutiles sunt, quæ ex falsitate rerum narratarum obreptionis vel subreptionis sunt. *Cap. 3. et 5. h. t.*

10. Quæritur utrum iudex inferior possit examen instituere circa valorem confirmationis factæ a R. Pontifice.

Quæstio hujusmodi licet directe respiciat confirmationem quam Romanus Pontifex dare potest alicui actui, contractui, privilegio etc., tamen et ipsas concessiones facultatum, beneficiorum, etc. potest indirecte attingere. Resolvitur vero quæstio in *capp. 1. et 2. h. t.* Videlicet iudex inferior quicumque sub pœna nullitatis actorum seu attentatorum non potest manus apponere et iudicium examen instituere circa pontificias litteras confirmatorias, sive eas emendando sive eas immutando, sive eas recognoscendo, nisi speciale mandatum adsit, seu facultas ipsius Romani Pontificis, aut nisi notoria sit subreptio vel obreptio concessæ confirmationis. Ratio est, quia ordo jurisdictionis postulat, ut cum aliquem actum princeps in societate sub sua tutela per confirmationem constituerit, inferior quisque auctoritate carere censeatur circa illum actum. Verum facta licentia a principe, inferior poterit suo examini subdere actum, qui fuerat sub protectione principis, vel etiam si notorie constet principem fuisse deceptum in positione actus, ob subreptionem vel obreptionem. Nam præsumi nullo modo potest, principem auctoritate sua voluisse protegere fraudes et fallacias suorum subditorum. Constat vero principem deceptum fuisse, quando deceptio est vere notoria, vel notorietate facti, vel notorietate juris.

11. Verum fatendum est, hodierna praxi saltem ad cautelam ad evitandum periculum attentatorum, semper peti apostolicum assensum, antequam iudex inferior litteras Pontificis iudicium examini subiciat. Venia hujusmodi apostolica appellatur *facultas aperitionis oris* quæ nihil aliud est quam facultas Pontificis in specie concessa iudici, ut cognita veritate rerum, possit

procedere etiam contra tenorem et dispositionem aliquarum litterarum Apostolicarum, vel alicujus rescripti pontificii. In specie hæc facultas aperitionis oris solet concedi a Romano Pontifice, ad partis petitionem, quoties ex rerum expositione constet eidem Pontifici saltem dubium de vitio obreptionis vel subreptionis litterarum suarum. Concedi vero etiam facile potest hæc facultas aperitionis oris, quia non est mera gratia, sed potius dici potest remedium justitiæ, ad obstaculum removendum, quod obstaculum impedit quominus veritas cognoscatur.

Quare facultas aperitionis oris etiam conceditur ad impugnandas litteras apostolicas, quando in ipsis litteris apostolicis adjectum fuerit decretum irritans, vel quando apposita clausula celebri, quæ dicitur *sublata*.

Verum quoniam rescripta Pontificis habent pro se præsumptionem veritatis, penes iudicem, qui ex venia Pontificis causam videt, probandum est vitium obreptionis vel subreptionis, quod nisi probetur standum est pro valore rescripti.

Post obtentam facultatem aperitionis oris, si quæstio relativa proponatur penes Sacras Congregationes Romanas, solet quæstio hæc proponi sub sequenti dubii forma: An intret arbitrium aperitionis oris in casu. Si constiterit sacro tribunali de nullitate rescripti, vel litterarum apostolicarum ob vitium obreptionis vel subreptionis, responsio est *affirmative*. Decernitur nempe revera Pontificem fuisse deceptum, nec voluntatem habuisse concedendi gratiam obtentam, ac proinde litteras apostolicas iudicium valore carere. Unde Sacra Congregatio aperit os Pontificis seu explicat mentem ejus. Si vero de nullitate non constiterit, responsio est *negative*. Hinc firma remanet voluntas Pontificis expressa in litteris apostolicis vel in rescripto, nec voluntas ejus aliter est explicanda quam in litteris vel in rescripto expressa legitur.

12. Quærendum est in titulo quid sentiendum sit de innovatione privilegiorum et aliorum instrumentorum. Innovatio instrumenti seu privilegii potest esse vel *simplex*, vel *habens vim confirmationis*. Simplex innovatio locum habet, cum, ne memoria deperat, et ob vetustatem scripturæ monumentum corrumpatur, et inutile reddatur, conficitur exemplar authenticum ejusdem, quod obtineat vim probativam, quam primum instrumentum habebat. Hæc innovatio nullum jus novum confert, sed solummodo anti-

quum jus, si quod competebat, conservat per authenticam recognitionem instrumenti, seu privilegii *Cfr. Capp. Ex parte 13. Et quia intentionis 29 de Privilegiis et cap. Cum dilecta h. t.* Dari autem potest etiam innovatio instrumenti antiqui et privilegii quæ *formalis* dici potest. Hæc innovatio vel conceditur in forma communi, vel conceditur in forma specifica. Innovatio in forma communi novum jus non concedit, sed solum roborat jus jam quæsitum, et non amissum. Innovatio autem in forma specifica, idest ex certa scientia, confirmat privilegium seu jus ita, ut si forte fuerit per non usum vel contrarium usum amissum, illud faciat reviviscere, ideoque innovatio hujusmodi æquivalet novæ concessioni, et novæ reintegrationi. *Cfr. Barbosa Collectanea in cap. 4. h. t. n. 10. seqq. Pirhing. h. t. § 4. n. 27. circa finem.*

Finis Libri II. Decretalium Greg. IX.

A p p e n d i x

ad Librum II. Decretalium Gregorii IX.

Rem valde utilem addiscentibus jus canonicum nos facturos esse arbitramur, si ad calcem tractationis ordinis judicialis, nuperimum Sanctæ Sedis documentum referamus. Illud autem exhibemus prout in latinam linguam translatum legitur in ephemeridibus 'Acta S. Sedis' Vol. XIII. Fasc. VII.

Ex Sacra Congregatione Episcoporum et Regularium.

I n s t r u c t i o

pro ecclesiasticis Curiis quoad modum procedendi œconomice in causis disciplinaribus et criminalibus Clericorum.

Die 11. Jun. 1880.

Sacra hæc EE. et RR. Congregatio, mature præsentî Ecclesiæ conditione perpensa, quæ pene ubique impeditur, quominus externam explicet suam actionem super materias et personas ecclesiasticas, et considerato quoque defectu mediorum aptorum pro regulari Curiarum ordinatione, constituit facultatem Ordinariis locorum expresse concedere, ut formas magis œconomicas adhibere valeant in exercitio suæ disciplinaris jurisdictionis super Clericis. Ut autem tota justitiæ ratio sarta tectaque maneat, serveturque processuum canonica regularitas et uniformitas, opportunum censuit sequentes emanare normas a Curiis servandas:

I. Ordinario pastorale onus incumbit disciplinam correctionemque Clericorum a se dependentium curandi, super eorumdem vitæ